

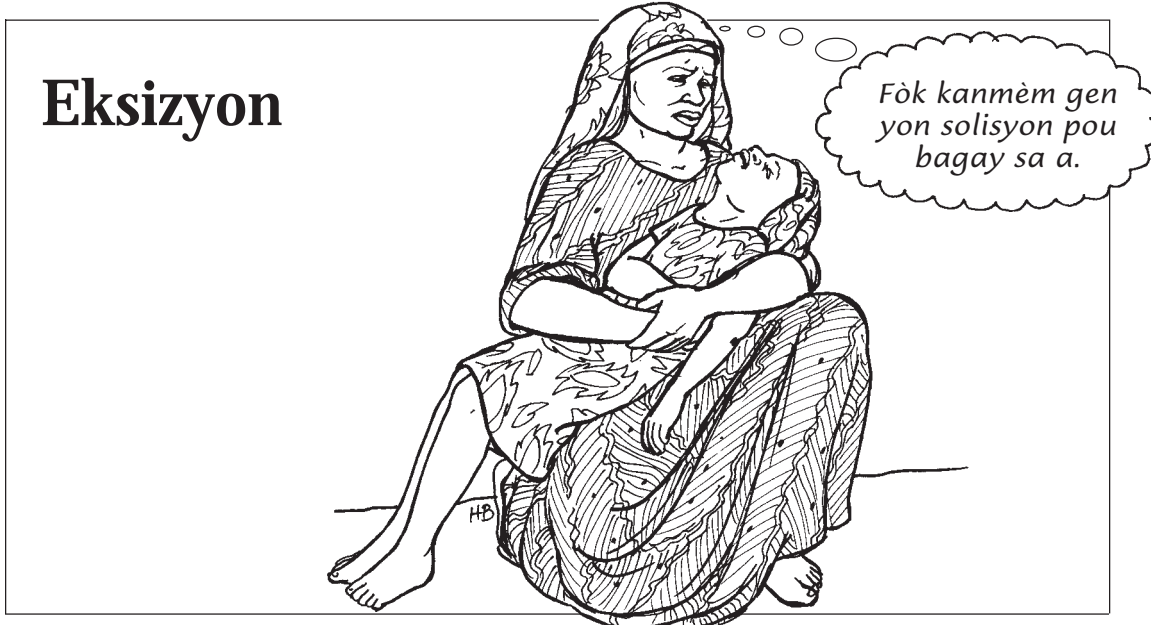
Chapit 30

Nan chapit sa a, n ap jwenn:

Divès kalte Eksizyon	460
Pwoblèm Sante Eksizyon bay	460
Kisa pou n fè ak pwoblèm Sante sa yo	461
Emoraji ak Endispozisyon	461
Enfeksyon	461
Pwoblèm pipi	462
Pwoblèm règ	463
Pwoblèm nan kontak seksyèl ak pwoblèm sante seksyèl	463
Pwoblèm nan akouchman	464
Fanm k ap fè pipi ak pou pou sou li	465
Esterilite	465
Pwoblèm mantal	466
Ann travay pou chanjman	467
Eksizyon, dwa moun ak lalwa	467

Moun ki ekri chapit sa a se fanm k ap viv oubyen k ap travay nan sosyete kote pwoblèm eksizyon an egziste.

Eksizyon

Lè n ap fouye nan listwa, nou wè ki kantite mizè anpil sosyete konn fè medam yo pase anba vye koutim ki pa bon pou sante yo, swadizan pou yo ka bèl, swadizan pou yo ka jwenn nòs. Nan kèk kominote ann Ewòp, paregzanp, yo te kwè pou yon fanm bèl, fòk tay li fen anpil. Konsa, depi medam yo tou piti, yo te kòmanse sentre yo ak yon espès bann vant byen long ki te rele “kòsè”. Se ak twal rès yo te konn fè bann vant sa a. Yo te konn mare l byen sere ak lasèt, sotì anba tete medam yo, rive nan ranch yo. Yo te konn si tèlman mare “kòsè” a sere, zo kòt medam yo te konn menm rive pete. Yo pa t ka ni respire ni manje nòmalmman. Nou pa bezwen mande ki kantite pwoblèm medam sa yo te genyen, lè yo te vle fè yon bagay ak kò yo. Sèl bagay yo te ka fè san pwoblèm se te: chita trankil epi mache dousman.

Nan peyi Lachin, te gen kèk zòn kote se fanm ti pye yo te bay plis valè. Konsa, kèk moun te konn petri epi mare pye pitit fanm yo byen rès nan yon moso twal. Lè ti medam sa yo te fin grandi ak pye yo tou difòm, sèl bagay yo te ka fè, se te mache dousman.

Jounen jodi a, koutim sa yo disparèt, Men nan kèk peyi sou latè, gen lòt kalite koutim ki kontinye fè ravaj. Eksizyon se youn ladan yo. Koutim sa a egziste nan anpil kominote ann Afrik, nan kèk kominote nan Mwayennoryan ak de twa kominote nan Sidès Azi. Pou yo eksize yon fanm-kit li timoun, kit li granmoun-, se moso yo koupe nan pati entim li. Yo fè eksizyon pou divès rezon. Pifò nan rezon sa yo chita sou kesyon kilti ak tradisyon. Anpil fwa, kominote sa yo fè gwo fèt, lè y ap fè eksizyon..

Operasyon madichon sa a pa bezwen lanmou ak bezwen afeksyon yon fanm genyen. Li pa ka chanje konpòtman moral manmzèl nonplis. Men eksizyon anpeche kò fanm fonksyone nòmalmman e sa ka mete latwoublay nan rapò yon fanm genyen ak mari l oubyen ak mennaj li. Yon lòt bò, eksizyon ka bay anpil pwoblèm sante. Gen ladan yo ki ka deranje yon fanm pou lontan ki ka menm fè l pèdi lavi l.

➤ Nan kèk lòt lang, yo rele koutim sa a “sikonsizyon pou fanm” tou.

➤ Gen kèk kominote kote fanm ki pa eksize pa gen dwa ni marye, ni fè pitit. Pafwa, yo pa menm gen dwa posede byen.

Divès kalte Eksizyon ki egziste

Pwoblèm Sante Eksizyon bay gwo emoraji

endispozisyon

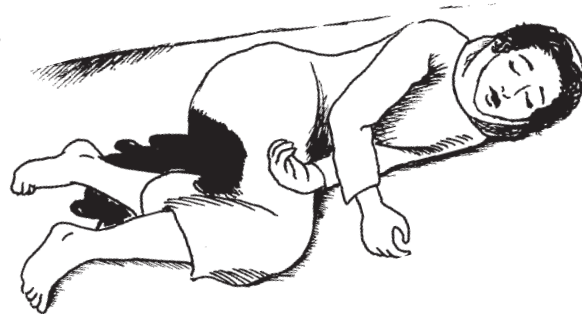
Gen 3 kalite eksizyon:

1. Yo ka koupe yon moso nan klitoris la (klitoris la) oubyen tout klitoris la nèt
2. Yo ka koupe klitoris la ansanm ak ti lèy yo
3. Yo ka koupe tout bagay nèt, ni klitoris, ni ti lèy, ni gwo lèy, epi yo koud vajan an jouk l prèske fin bouche. Operasyon sa a rele “enfibilasyon”. Yo kite yon ti twou pou fanm nan ka pipi epi pou san an ka koule, lè manmzèl gen règ. Se mòd eksizyon sa a ki gen plis danje. Se li tou ki ka lakòz pwoblèm sante ki pi grav yo. **Men tout kalite eksizyon ka lakòz emoraji, enfeksyon ak lanmò.**

Yo pa fè operasyon an menm jan tout kote, Men preske toupatou, eksizyon se yon pati nan seremoni ki fèt, lè yon ti fanm ap kite lavi minè (timoun) pou l antre nan lavi majè (granmoun).

Pwoblèm sa yo ka parèt touswit oubyen nan premye semèn apre eksizyon an:

- emoraji grav
- enfeksyon
- endispozisyon, ki se rezilta gwo doulè, emoraji oubyen enfeksyon
- pwoblèm pa ka pipi

Gen gwo danje nan pwoblèm sa yo. Lè yo parèt, fòk nou chache konkou doktè san pèdi ta n.

Men kèk lòt pwoblèm ki ka parèt pi ta e ki ka fè fanm nan soufri san rete pandan plizyè lane:

- pwoblèm règ
- pwoblèm nan kontak seksyèl
- pwoblèm pandan akouchman ak apre akouchman
- pwoblèm pipi ak pwoblèm pou pou (fanm nan ap fè pipi ak pou pou sou li san rete)
- pwoblèm esterilite (manmzèl pa ka ansent)
- gwo doulè ki pa vle sispann
- pwoblèm mantal

EMORAJI AK ENDISPOZISYON

Lè pati yon ti fanm blese oubyen fann byen fon, li ka fè gwo emoraji trapde. Si l pèdi twòp san, li gen dwa pèdi konesans (endispozisyon) jouk li mouri.

Siy endispozisyon (youn oubyen plizyè nan siy sa yo):

- moun nan swaf anpil
- kò moun nan pèdi koulè, li frèt epi li imid
- batman kè moun nan (yo rele sa pou tou) fèb epi rapid (plis pase 110 batman chak minit)
- souf moun nan kout (li respire plis pase 30 fwa chak minit)
- moun nan kòmanse egare (konfizyon) oubyen li pèdi konesans

Mete dwèt nou nan zèn sa a

Kisa k dwe fèt:

- Chache konkou doktè touswit. **Endispozisyon se yon ka ijan.**
- Sèvi ak yon twal pwòp ki pa ka bwè twòp san pou n bouche zòn kote san an ap soti a. Fòk fanm nan ret kouche pandan n ap mennen l al chache laswenyay kay doktè.
- Ede l bwè kantite likid li ka bwè
- Si l pèdi konesans epi pa gen ankenn sèvis sante ki pre kote n ap viv la, nou gen dwa ba l yon sewòm rektal anvan n mennen l al chache laswenyay nan yon sant sante oubyen nan yon lopital.

ENFEKSYON

Si eksizyon an fèt ak yon zouti yo pa t netwaye kòm sa dwa (dezenfekte), chak fwa yo te fin sèvi avè l, jèm mikwòb ka enfekte maleng nan oubyen kontamine moun nan ak tetanòs, VIH/SIDA oubyen Epatit.

Siy:

- **maleng ki enfekte:** lafyè, vajen anfle, pi oubyen move sant k ap soti nan maleng nan, yon doulè k ap vin pi rèd tanzantan.
- **tetanòs:** machwè rèd, kou ak misk rèd; moun nan gen pwoblèm pou l vale kèlkeswa bagay la epi l ap plede fè kriz.
- **endispozisyon** (gade pi wo a)
- **enfeksyon nan san** (septisemi): lafyè ak lòt siy enfeksyon; moun nan kòmanse egare (konfizyon) epi l ap pèdi konesans (endispozisyon)

Pou siy VIH/SIDA ak siy Epatit, gade chapit sou “SIDA” a, paj 283, ak chapit sou “Maladi Seksyèlman Transmisib yo ak lòt Enfeksyon nan pati Entim”, paj 266.

PA BLIYE Si n wè yon ti fanm kòmanse gen siy tetanòs, siy endispozisyon oubyen siy septisemi, kouri avè l kay doktè san pèdi tan.

Kisa pou n fè ak Pwoblèm Sante sa yo

endispozisyon

TRANSPÒ POU LOPITAL!

sewòm rektal (moun pran sewòm sa menm jan ak lavman)

netwayaj ak dezenfektan

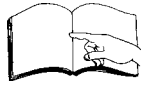
➤ *Siy enfeksyon yo ka parèt nenpòt ki lè pandan 2 premye semèn ki vin apre eksizyon an.*

Septisemi (enfeksyon ki gaye nan san yon moun)

TRANSPÒ POU LOPITAL!

amoksisilin, 490
eritwomisin, 501

Kisa pou n fè nan ka enfeksyon:

- Bay malad la yon antibyotik tankou amoksisilin oubyen eritwomisin.
- Veye pou n wè si l pa gen siy tetanòs, siy septisemi ak siy endispozisyon. **Si l pa t ko pran vaksen tetanòs, fòk li pran youn touswit.**
- Pou doulè a, ba li medikaman famasi oubyen renmèd fèy.
- Netwaye pati entim li byen pwòp. Mete yon ti sèl nan yon bòl dlo b o u y i . Kite dlo a frèt epi sèvi avè l pou n lave pati entim malad la.

Lè yo blese, ti medam ki pa t pran vaksen tetanòs yo pi an danje. Fòk tout ti fanm pran vaksen tetanòs.

PWOBLÈM PIPI

Kòm, apre eksizyon an, ti medam yo konn gen gwo doulè, lè y ap fè pipi, gen kèk ladan yo ki konn eseye kenbe pipi a. Abitid sa a ka ba yo enfeksyon epi sa ka donmaje vesi yo ak ren yo. Abitid kenbe pipi a ka fè ti medam yo gen pyè nan vesi tou.

Kisa k pou fèt:

- Se pou malad la vide dlo (yon dlo ki pwòp) sou pati entim li, lè l ap pipi. Avèk sa, pipi a ap pèdi nan kantite asidite li genyen, epi li pa p boule moun nan menm jan an. Si moun nan bwè plis likid, sa ap bon pou li tou.
- Vide dlo nan yon bokit oubyen nan yon kastwòl. Kèk fwa, bri dlo a ka fè pipi a vini. Moun nan ka jwenn rezilta tou, si l fè “sii, sii, sii” ak bouch li.
- Tranpe yon moso twal nan dlo tyèd epi mete l sou pati entim nan. Sa ka bay moun nan yon soulajman ak doulè a.
- Veye siy enfeksyon nan vesi ak siy enfeksyon nan ren.

Si yon ti dam fè plis pase yon jounen oubyen plis pase yon nwit san l pa rive pipi, epi, an menm tan,

anba ti vant li rèd paske blad pipi l twò plen, nou annafè ak yon ka ijan. Fòk manmzèl wè yon travayè sante konpetan san pèdi tan. Travayè sante a gen dwa mete yon tib kawotchou nan vesi malad la pou pipi a ka desann. Fòk nou pa kite manmzèl bwè likid ankò, paske sa ap fè vesi l ak ren l vin pi gonfle.

Mete men nou nan zòn sa a pou n wè kijan vesi a ye

enfeksyon nan vesi (blad pipi) ak enfeksyon nan ren

Kijan pou n mete katetè

TRANSPÒ LOPITAL!

PWOBLÈM RÈG

Si, lè yo fè enfibilasyon an, twou yo kite nan vajan an twò piti, oubyen tou si gen yon sikatris (mak blese) ki bouche twou a, san an pa p ka koule nòmalmman, lè fanm nan gen règ li. Sa ka fè Si, lè yo fè enfibilasyon an, twou yo kite nan vajan an twò piti, oubyen tou si gen yon sikatris (mak blese) ki bouche twou a, san an pa p ka koule nòmalmman, lè fanm nan gen règ li. Sa ka fè manmzèl:

- gen gwo doulè, lè l gen règ li.
- gen règ ki fè anpil tan sou li - 10 a 15 jou.
- pa gen règ ditou - san an pa ka koule paske twou vajan an bouche nèt.
- gen san ki kaye andedan l. Sa ka ba manmzèl gwo enflamasyon nan basen oubyen tou sa ka fè kèk pati nan matris la oubyen nan twonp Falòp yo donnen. Tout pwoblèm sa yo ka anpeche manmzèl ansent (pwoblèm esterilite) sizoka l ta vle fè pitit.

Kisa k dwe fèt:

- Tranpe yon bout sèvyèt nan dlo cho epi mete l anba ti vant fanm nan. Sa ka ba l yon ti souf ak doulè a. (Fè atansyon pou n pa boule manmzèl ak dlo cho a).
- Li ka bon pou manmzèl tou, si l fè ti mache tanzantan ak kèk ti travay oubyen kèk egzèsis ki pa twò rèd.

Si pwoblèm yo grav anpil, manmzèl gen dwa oblije fè operasyon pou twou vajan an ka ouvri. Fòk se yon travayè sante ki gen anpil konpetans ki opere manmzèl, pou ankenn nan pati repwodiksyon yo (sa vle di, pati ki jwe yon wòl nan kesyon fè pitit) pa donmaje.

PWOBLÈM NAN KONTAK SEKSYÈL AK PWOBLÈM SANTE SEKSYÈL

Si yon fanm ki te sibi eksizyon pa gen ankenn nan pwoblèm chapit sa a detaye yo, li gen dwa jwenn plezi nan kontak seksyèl. Men anpil fanm ki eksize konn rankontre anpil pwoblèm lè y ap fè lanmou, sitou si yo te sibi enfibilasyon tou.

Nan kèk kominote, eksizyon yon fanm ak maryaj li fèt menm jou a. Oubyen tou, yo konn laji twou vajan yon fanm ki te sibi eksizyon depi l te tou piti, yon tikras tan anvan l al kouche ak mari l pou premye fwa. Yon fanm ap toujou soufri anpil, si l oblije antre nan kontak seksyèl anvan maleng yo geri. Chans pou fanm nan trape VIH/SIDA ak lòt maladi seksyèlman transmisib (MST) vin pi plis, lè l gen yon maleng ki tou louvri.

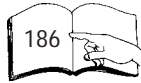
Kòm klitoris la koupe, lè fanm nan ap antre nan kontak seksyèl, l ap mal pou mouye.

➤ Anvan fanm nan al nan kouche ak gason, fòk tout maleng yo geri

Si n ap viv nan kominote kote yo klete fanm ak kesyon enfibilasyon an, se pou n ede mesye yo konprann kijan se ak anpil presyon epi tou dousman vajan an dwe laji. Pou maleng nan ka gen tan geri nèt, travay sa a dwe fèt lontan anvan fanm nan al antre nan kontak seksyèl. Fòk se yon travayè sante konpetan ki fè travay la. Li dwe sèvi ak zouti ki byen dezenfekte epi, apre operasyon an, li dwe kontinye bay fanm nan laswenyay pou anpeche fanm nan fè enfeksyon.

➤ *Si n ka ankouraje madanm ak mouche pale youn ak lòt, y ap gen mwens pwoblèm pou yo reflechi ansanm sou pwoblèm yo genyen, lè y ap fè lanmou, akòz kesyon eksizyon an.*

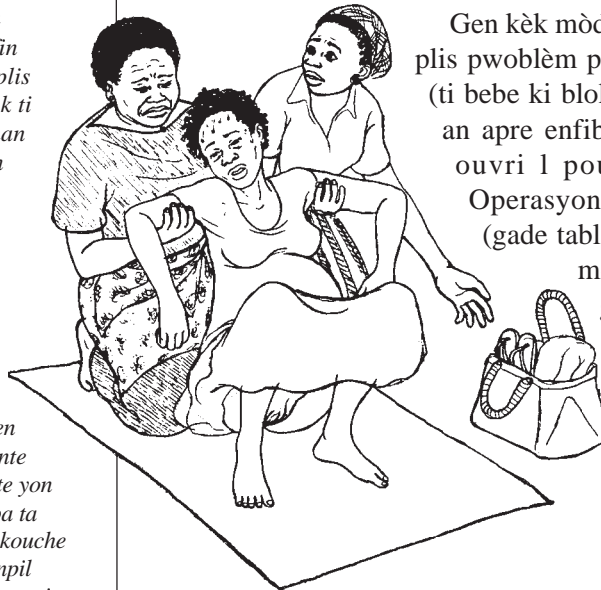

Plis pwoteksyon nan kontak seksyèl yo

➤ *Se ti jenn fanm ki pa ko fin devlope nèt ki plis gen pwoblèm ak ti bebe ki bloke nan vant yo pandan akouchman.*

➤ *Si pa gen ankenn sèvis sante ijan nan zòn kote yon fanm ap viv, li pa ta bon pou l rete akouche lakay li. Gen anpil danje nan sa, sitou si fanm nan te sibi enfibilasyon*

➤ *Gen kèk matwòn ki resevwa fòmasyon espesyal pou yo ka ede fanm ki eksize, akouche san danje. Yo konn kijan pou yo degaje yo tou ak pwoblèm enfibilasyon an.*

Kisa k pou fèt, lè fanm nan gen pwoblèm pou l fè lanmou

Fanm nan ka reflechi ansanm ak mari l sou tout sa k ka fè l pi anvi. Pou manmzèl ka sou sa, li gen dwa bezwen plis tan. Fòk li pa pè eksplike patnè a tout bagay.

Fanm nan ka reflechi ansanm ak mari l tou sou fason yo ka fè lanmou san l pa soufri twòp. Si manmzèl byen mouye, l ap soufri mwens epi ap gen mwens danje nan rapò seksyèl la.

Laswenyay pou pati repwodiksyon yo

Si, lè yo fè enfibilasyon an, twou yo kite nan vajan an twò piti, fanm nan pa p ka fè ni egzamen basen, ni Pap tès pou depistaj kansè (gade nan paj 378). Sa vle di manmzèl pa p gen anpil posiblite pou l pwoteje tèt li kont gwosès, kansè ak MST.

PWOBLÈM NAN AKOUCHMAN

Gen kèk mòd eksizyon ki ka ba yon ti bebe plis pwoblèm pou l soti nan vajan manman l (ti bebe ki bloke). Si twou ki rete nan vajan an apre enfibilasyon an piti anpil, fòk yo ouvri l pou tèt timoun nan ka pase. Operasyon sa a rele “dezenfibilasyon” (gade tablo ki nan paj k ap vini an). Si moun k ap fè operasyon an pa gen bon jan konpetans, fanm nan ka vin gen lòt pwoblèm ankò. Sikatris (mak blese) ki soti nan yon eksizyon ka fè pati entim fanm nan blese pi plis nan akouchman paske po yon moun gen plis pwoblèm pou l detire nan zòn kote moun nan te blese.

Kidonk, manmzèl ka fè gwo emoraji.

Kisa k dwe fèt:

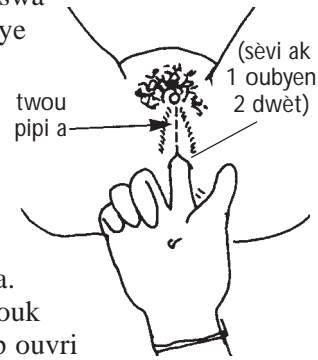
Fòk akouchman an prepare depi anvan. Pandan dènye 5 mwa gwosès yo, se pou fanm ansent nan al wè yon fanm saj konpetan oubyen yon lòt travayè sante ki konn kijan pou l ede yon fanm ki eksize akouche. Fanm saj la ka di manmzèl si l gen chans kontre ak komplikasyon oubyen si twou vajan an dwe laji pi plis. Si gen danje, fanm nan ap gen tan òganize l byen bonè pou l al chache laswenyay.

Ka ijan: Si yon jenn ti fanm oubyen yon fanm ki te sibi enfibilasyon ap akouche epi ti bebe a pa ka soti (ti bebe ki bloke), fòk yo koupe kouti enfibilasyon an pou timoun nan ka fèt. Si gen posiblité, se yon travayè sante konpetan ki dwe fè operasyon an. Men si pa gen ankenn travayè sante nan zòn nan, se pou n lave men n ak savon epi renswe yo nan dlo pwòp anvan n kòmanse ak operasyon an. Apre sa a, se pou n mete yon pè gan kawotchou oubyen yon pè gan plastik oubyen yon pè sache plastik - kèlkeswa sa n ap itilize a, fòk li pwòp nèt - nan men nou. Nou dwe netwaye epi dezenfekte zouti n ap itilize a anvan (gade nan paj 522).

Si n oblije ba yon fanm sizo, se pou n mennen l touswit apre akouchman an kay yon travayè sante ki konn kijan pou l trete kote manmzèl blese a.

Kijan pou n fann kouti a (dezenfibilasyon):

1. Foure 1 oubyen 2 dwèt anba zòn kote 2 bout chè yo kole a.
2. Bay fanm nan yon anestezi lokal, si n konn kijan pou n fè sa.
3. Fann kouti a pandan n ap detache 2 moso chè ki kole yo, jouk twou pipi fanm nan parèt byen klè. Kounye a, vajen an ap ouvri pou ti bebe a pase.
4. Apre akouchman an, fòk blese a trete. Se pou n ta pwofite moman sa a pou n eksplike fanm nan oubyen demwazèl la kijan l ap pi bon pou li, si kouti a pa refèt - si kouti a refèt, maleng nan ap donnen pi plis ankò e li ka menm rive bouche tib pipi fanm nan ansanm ak vajen li. Yon travayè sante konpetan ka trete blese a yon fason pou twou vajen an pa bouche.
5. Pou anpeche l gen enfeksyon, se pou n fè manmzèl pran antibyotik: 3 gram amoksisilin yon sèl kou oubyen 500 mg eritwomisin, 4 fwa pa jou, pandan 7 jou.

FANM K AP FÈ PIPI AK POUPOU SOU LI

Lè yon ti bebe bloke pandan akouchman, tisi vajen manman an, tisi vesi li oubyen tisi rektòm li (dènye bout trip la) gen dwa dechire. Pwoblèm sa yo ka lakòz pipi oubyen pou pou koule soti nan vajen fanm nan.

Si mouche ak madanm tonbe fè lanmou nan dèyè paske twou vajen an twò piti, twou dèyè a gen dwa vin laji oubyen tou, li gen dwa dechire. Konsa, pou pou gen dwa soti san kontwòl nan twou dèyè fanm nan.

Pwoblèm fanm k ap fè pipi ak pou pou sou yo se gwo tèt chaje. Li pa fasil ditou pou yon moun vag sou mòd pwoblèm sa yo. Anpil jenn fanm konn gen nèg ki pouse do yo poutèt move sant k ap sot sou yo epi poutèt yo pa ka kontwole fason pipi ak pou pou ap vide sou yo.

ESTERILITE

Enfeksyon gen dwa kite douk (sikatri) nan matris ak nan twonp Falòp yon fanm. Lè yon fanm gen pwoblèm sa a, l ap mal pou ansent. Si n panse se yon maladi seksyelman transmisib ki enfekte fanm nan, se pou n al nan chapit sila a ki rele “MST ak lòt enfeksyon nan pati entim”, paj 260. Si n panse se paske règ fanm nan pa koule ki fè l gen douk nan matris oubyen nan twonp Falòp, fòk nou mennen l al wè yon travayè sante konpetan ki ka ouvri twou vajen an pi plis.

lè pipi ap koule sou nou

esterilite

Sante mantal

Ann travay pou Chanjman

Lè m gade tout pwoblèm madanm mwen avè m genyen, ni lè n ap fè lanmou, ni lè l ap akouche, m pa gen dwa janm kite yo eksize 2 pitit fanm m yo.

PWOBLÈM MANTAL

Laperèz, enkyetid (anksyete) oubyen tristès gen dwa anvayi yon jenn ti fanm ki sibi eksizyon. Lè eksizyon an fèt devan je yon gwoup fanm manmzèl konnen, yon gwoup fanm ki, dapre manmzèl, t ap toujou pwoteje l, li gen dwa vin pa ka fè pèsonn konfyans. Bagay la ka pi grav, si manmzèl pa t vle yo eksize l.

Yon lòt bò, akòz doulè ak soufrans k ap chipote l tanzantan, li ka vin gen lòt kalite pwoblèm mantal ki konn dire, tankou: gwo tristès terib (depresyon), ak pwoblèm moun genyen, lè yo santi yo san sekou ak lè yo santi yo pa vo anyen. Pwoblèm nan kontak seksyèl yo tou ka mete chirepit nan mitan madanm ak mouche. Fanm nan gen dwa santi l pa gen kapasite pou l bay mari l satisfaksyon paske doulè fè l pè fè lanmou.

Kisa k dwe fèt:

- Ankouraje manmzèl di tout sa l santi.
- Si manmzèl toutan nan lalin, si l ret apa tout tan, epi, an menm tan, li pa ka fè travay li gen pou l fè chak jou, se pou n gade nan paj 418 ak paj 430 pou n wè sa n ka fè.

Si n pa konn ki dispozisyon pou n pran ak zafè eksizyon sa a, se pou n mete tout danje yo sou yon balans. Konsa, n ap ka pran yon desizyon. Èske avantaj nou jwenn nan eksizyon yo ka fè n bliye pwoblèm sante yo? Kilti yon kominote toujou ap transfòme pou kominote a ka jwenn solisyon pou bezwen tounèf l ap genyen yo. Èske koutim sa a pa ta ka chanje tou?

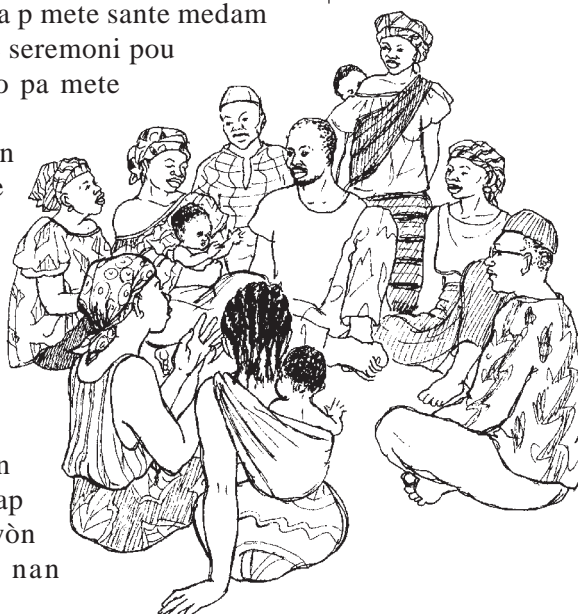
Kisa n ka fè?

Si n pa dakò ak koutim eksizyon an, gen anpil bagay nou ka fè pou n ede jenn ti fanm k ap viv nan menm kominote avè n:

- Si se manman pitit nou ye, se pou n ede pitit fanm nou yo kwè nan tèt yo, se pou n fè yo santi kijan nou renmen yo, kit yo eksize, kit yo pa eksize.
- Se pou n ankouraje pitit fanm nou yo meble lespri yo anfòm, se pou n ankouraje yo etidye jouk yo ka pran desizyon poukont yo nan sa ki konsène lavi yo ak avni yo. Se dwa tout timoun pou yo jwenn lasante, se dwa tout timoun tou pou yo jwenn lekòl pou y ale.
- Se pou n pataje ak lòt fanm ansanm ak lòt gason k ap viv nan menm kominote avè n tout enfòmasyon nou jwenn sou pwoblèm sante eksizyon lakòz. Se pou n travay nan tèt ansanm avè yo pou koutim sa a ka chanje.
- Chache konnen ki travay òganizasyon fanm yo ap fè nan kominote nou an oubyen nan departman nou an.

- Si se travayè sante nou ye, epi n konn fè eksizyon, se pou n eksplike moun ki vin kote n yo ki danje bagay sa a gen ladan.
- Se pou n chache pran fòmasyon pou n ka konn kijan pou n trete pwoblèm sante eksizyon lakòz.
- Pou sa ka chanje, se pou n travay ak notab yo ansanm ak moun ki gen yon wòl dirijan nan zafè relijyon. Relijyon pa ankouraje moun fè eksizyon, Men malerezman, gen anpil moun ki pa fin konprann sa. Fòk nou eseye reflechi sou kesyon sa a ansanm ak moun nan kominote a ki se dirijan nan zafè relijyon.
- Se pou n fè yon jan pou n dekouraje moun yo ak kesyon seremoni eksizyon yo. Se pou n eseye jwenn lòt fòm seremoni moun yo ta ka fè, lè yon ti fanm ap kite lavi timoun pou l antre nan lavi granmoun. Nan seremoni sa yo, moun yo ta ka lapriyè pou mò yo epi yo ta ka fè sakrifis ki pa p mete sante medam yo an danje. Nan anpil lokalite, yo fè seremoni pou ti fanm k ap kite lavi timoun, san yo pa mete sante ti medam yo an danje.
- Fòk nou rekonèt wòl enpòtan matwòn yo genyen nan sa ki konsène sante kominote a. Kòm anpil fwa, se yo menm ki fè eksizyon, fòk yo ta resevwa fòmasyon pou yo ka konnen ki danje koutim sa a gen ladan. Se pou n fè yon jan pou yo resevwa, nan lòt okazyon, kado yo konn jwenn apre seremoni eksizyon yo. Se pou n reflechi tou sou lòt sèvis yo ka rann kominote a. Si gen lòt seremoni k ap ranplase seremoni eksizyon yo, matwòn yo dwe jwenn yon plas enpòtan nan distribisyon kado yo.

➤ *Pou kominote kote n ap viv la ka chanje toutbon, fòk tout moun travay ansanm pou mete pwèn final nan koutim madichon sa a.*

ÈKSIZYON, DWA MOUN AK LALWA

Chapit sa a bay plis detay sou pwoblèm sante eksizyon konn lakòz. Men menm si yon jenn ti fanm ki sibi eksizyon pa gen ankenn pwoblèm sante, li viktim kanmèm. Yo pase anba pye, poutèt tradisyon kominote kote l ap viv la, dwa manmzèl genyen pou kò l rete sennesòf, dwa li genyen pou l jwenn sekirite ak lasante. Daprè anpil moun, eksizyon pa respekte tou dwa tout moun genyen pou yo jwenn respè pou entimite yo ak dwa yo genyen pou yo chwazi lib e libè sa yo pi pito. Paske moun ki plis viktim anba eksizyon se sitou ti fanm ki pa ko gen laj pou yo dakò oubyen pou yo pa dakò ak koutim sa a.

Gen kèk gwoup k ap goumen pou yo ka jwenn lwa ki kondane eksizyon epi ki di ki pinisyon moun k ap fè eksizyon yo merite. Men fòk moun k ap fè lwa yo ta pran san yo pou yo ekri lwa kont eksizyon yo yon fason pou koutim nan pa kontinye an kachèt paske, lè sa a, t ap vin gen plis danje. Yon lòt bò, fòk lwa yo pa ta fè jenn ti fanm ak fanm ki te sibi eksizyon pè al chache laswenyay kay doktè, lè yo gen pwoblèm.